

Potencijal¹

Osnovna svrha ovog oblika je izražavanje mogućnosti subjekta da izvrši radnju (npr. *moгу pojesti*). Ponekad se radi o teoretskoj mogućnosti kao u slučaju tvrdnje da *zmiје ne mogu letjeti*, a ponekad o praktičnoj mogućnosti ili čak volji subjekta da izvrši radnju, kao u tvrdnji *ne mogu sutra ići u kino*. Uočimo kako u hrvatskom jeziku ovakve tvrdnje uvijek uključuju pomoćni glagol *moći* i infinitiv glavnog glagola, dok se u japanskom isto značenje izražava promjenom oblika glavnog glagola.

Tvorba

Za sve skupine glagola, potencijal preferira bazu koja završava samoglasnikom *e*, a nastavak kojem se teži je *e + る*. Tako dobiveni oblici ponašaju se kao 一段 glagoli.

一段		五段		不規則	
infinitiv	potencijal	infinitiv	potencijal	infinitiv	potencijal
食べる	食べられる	<i>u</i>	<i>e + る</i>	くる	こられる
	食べれる				これる ³
見る	見られる ²			する	できる
	見れる			ある ⁴	ありえる
					ありうる

Iz tablice iznad vrijedi istaknuti nekoliko pojava. Potencijal 一段 glagola preklapa se s pasivom, što je u kolokvijalnom govoru za lakše razlikovanje potaknulo skraćivanje potencijala izbacivanjem mōre ら. Potencijal 五段 glagola je savršeno pravilan. Isto kolokvijalno kraćenje kakvo je primijenjeno na 一段 glagole vidimo i za nepravilni glagol 来る. Za nepravilne glagole する i ある uočavamo da se u potencijalu koriste potpuno drugi glagoli. Iako zanimljivo za primijetiti, u praksi ih možemo smatrati potencijalnim oblicima する i ある. To je posebno točno za ありえる jer nema alternativne upotrebe, no できる se pojavljuje i s drugim značenjima od kojih je daleko najčešći izraz oblika *nešto* できて いる → *napravljeno od nečega*.

Upotreba

Osnovno značenje oblika možemo koristiti bez komplikacija, u situacijama koje se dobro preslikavaju na korištenje *moći* kao pom. glagola.

もう食べられません。 *Ne mogu više jesti.*

もう食べれない。 *Ne mogu više jesti.*

それはありえない。 *To nije moguće.* dosl. *To ne može biti.* (često izraz nevjerice)

¹Jap. 可能形 (か. のう. けい).

²Upotreba potencijala glagola 見る vrlo je rijetka. Razlog tome je veliko preklapanje u značenju s glagolom 見える.

³Ovakvo kraćenje potencijala od 来る dio je govornog, kolokvijalnog jezika.

⁴Slično kao する, ali manje očito, glagol ある zapravo ne dobiva svoj potencijal dodavanjem nastavka već se radi o potpuno drugom glagolu あり得る koji ga zamjenjuje. Čitanje ありうる je arhaično i pojavljuje se samo u infinitivu, dok se oblici rade iz ありえる (npr. ありえない).

Slično kako bi nam stariji učitelj u školi na pitanje *moгу li na WC* odgovorio s *ne znam, probaj*, ni u japanskom nije ispravno potencijalom tražiti dopuštenje. Za ovu upotrebu koristi se neki od izravnijih oblika za traženje dopuštenja, npr. *て oblik + も + いいですか* (dosl. *je li u redu ako...*).

このリンゴ、食べられますか。

Mogu li pojesti ovu jabuku? ✗ dosl. *Imam li sposobnost pojesti ovu jabuku?*

このリンゴを食べてもいいですか。

Smijem li pojesti ovu jabuku? ✓ dosl. *Je li u redu ako pojedem ovu jabuku?*

Teoretska mogućnost s ことができる

Želimo li izraziti vrlo čistu i doslovnu mogućnost izvršavanja neke radnje, možemo potencijal zamijeniti nešto dužim izrazom koji se oslanja na glagol *できる*. Prisjetimo se da pomoću *こと* možemo pretvoriti glagole u imenice:

食べること *jedenje*

隠すこと *skrivanje*

što koristimo u raznim izrazima i situacijama. Prisjetimo se i da *こと* ima apstraktan prizvuk, ne govorimo o nekoj konkretnoj situaciji gdje smo nešto učinili nego o radnji općenito. Zbog toga izrazi oblika

食べることができる *moгуće je jesti* (npr. bez negativnih posljedica)

隠すことはできない *nije moguće sakriti*

također poprimaju apstraktna značenja. Ponekad nam to može pomoći da se preciznije izrazimo, ali bitno je uočiti da je lepeza značenja koja možemo dobiti potencijalom glagola znatno šira. Posudivši primjere s *食べる*,

食べることができる *moгуće je jesti* (bez negativnih posljedica)

食べることができない *nije moguće jesti* (teoretski se ne može prožvakati)

食べられる *moгу jesti* (okus mi je prihvatljiv)

食べられない *ne mogu jesti* (bljak mi je)

食べられない *ne mogu jesti* (već sam previše pojeo)

uočavamo da je potencijal glagola puno osobniji i vezan za kontekst - moramo znati ponešto o situaciji u kojoj se govornik nalazi da bismo ispravno protumačili značenje.